
Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 roku

Warszawa 2020 r.

Spis treści

Wprowadzenie	3
Synteza	4
1. Aspekty organizacyjne	5
1.1. Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.	5
1.2. Organizacja prac Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.	5
2. Aspekty merytoryczne	7
2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań i rozwiązań funkcjonujących w Unii Europejskiej	7
2.2. Zagadnienia systemowe związane z rozwojem i bezpieczeństwem obrotu płatniczego	10
2.3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego	13
3. Załączniki	14
3.1. Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady w 2019 r.	14
3.2. Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.	17

Wprowadzenie

Rada ds. Systemu Płatniczego, organ opiniodawczo-doradczy przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego, została utworzona na podstawie uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. w sprawie powołania przy Zarządzie Narodowego Banku Polskiego organu opiniodawczo-doradczego o nazwie Rada ds. Systemu Płatniczego. Rada rozpoczęła działalność w dniu 1 października 1998 r.

Obowiązek przyjmowania przez Radę, na jej pierwszym posiedzeniu w danym roku, sprawozdania z działalności Rady w roku poprzednim, a następnie przedstawiania Zarządowi NBP do zatwierdzenia wyniku z „Regulaminu działania Rady ds. Systemu Płatniczego” (§ 16 ust. 2).

Synteza

W 2019 roku Rada prowadziła działalność odpowiadającą zakresowi jej zadań, określone w uchwale Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r. Rada stanowiła forum wymiany informacji, poglądów i opinii w sprawach istotnych dla funkcjonowania polskiego systemu płatniczego. W kwestiach tych Rada wypracowywała wspólne opinie, stanowiska i wnioski, pełniąc rolę koordynatora działań Narodowego Banku Polskiego, Związku Banków Polskich oraz innych podmiotów - uczestników polskiego systemu płatniczego.

W 2019 r. Rada odbyła cztery posiedzenia w dniach: 15 kwietnia, 17 czerwca, 21 października i 16 grudnia. Z każdego posiedzenia został sporządzony protokół oraz po każdym posiedzeniu został opublikowany komunikat prasowy. W omawianym okresie Rada rozpatrzyła 42 tematy. Materiały do dyskusji zostały opracowane przez NBP, ZBP, KIR S.A., KDPW S.A. oraz zaproszonych ekspertów (Fundacja Polska Bezgotówkowa).

W roku sprawozdawczym w działalności Rady dominowały zagadnienia związane z usprawnianiem obrotu płatniczego. Wiele uwagi poświęcono kwestiom związanym z obrotem bezgotówkowym, w tym w aspekcie funkcjonowania Programu „Polska Bezgotówkowa” oraz możliwości rozwoju na rynku polskim kart przedpłaconych i instrumentów pieniądza elektronicznego. Przedmiotem dyskusji Rady był także planowany rozwój systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Grupę Kapitałową KDPW w związku ze zmianami regulacji i potrzebami rynku, a także migracja wybranych systemów płatności na komunikaty zgodne z normą ISO 20022.

Wśród zagadnień dotyczących włączania się polskiego systemu płatniczego do jednolitego obszaru płatniczego Unii Europejskiej szczególna uwaga została poświęcona dostosowaniu polskiego rynku usług płatniczych do przepisów dyrektywy PSD2¹ oraz standardów technicznych (RTS) dotyczących silnego uwierzytelniania klienta oraz wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji. Rada omawiała stopień wykorzystania standardu interfejsu Polish API do komunikacji z tzw. stronami trzecimi (TPP) oraz wdrożenie rozwiązań dotyczących silnego uwierzytelniania klienta w transakcjach w handlu elektronicznym. Przedmiotem dyskusji Rady były ponadto plany KIR S.A. dotyczące świadczenia usługi rozliczania płatności natychmiastowych w euro oraz możliwości powszechnego stosowania elektronicznej identyfikacji i usług zaufania w usługach komercyjnych i publicznych.

Rada ds. Systemu Płatniczego zwraca się do Zarządu Narodowego Banku Polskiego z wnioskiem o przyjęcie sprawozdania z działalności Rady w 2019 r.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 z dnia 25 listopada 2015 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku wewnętrznego, zmieniająca dyrektywy 2002/65/WE, 2009/110/WE, 2013/36/UE i rozporządzenie (UE) nr 1093/2010 oraz uchylająca dyrektywę 2007/64/WE.

1. Aspekty organizacyjne

1.1. Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.

W 2019 roku nastąpiła zmiana składu Rady ds. Systemu Płatniczego w związku z następującymi okolicznościami:

- 1) Rada Nadzorcza Banku BPS S.A. na posiedzeniu w dniu 18 września 2019 r. powołała Pana Artura Adamczyka na stanowisko Prezesa Zarządu Banku. Pan Artur Adamczyk objął tę funkcję z dniem 2 października 2019 r. Tym samym zastąpił on w roli Członka Rady ds. Systemu Płatniczego Pana Zdzisława Kupczyka, odwołanego z dniem 1 października 2019 r. ze stanowiska Prezesa Zarządu Banku BPS S.A.,
- 2) w dniu 29 listopada 2019 r. Pan Michał Krupiński złożył rezygnację z funkcji Prezesa Zarządu Banku Polska Kasa Opieki Spółka Akcyjna ze skutkiem natychmiastowym. Z dniem 29 listopada 2019 r. Rada Nadzorcza Banku powierzyła kierowanie pracami Zarządu Banku Panu Markowi Lusztynowi, Wiceprezesowi Zarządu Banku nadzorującemu działalność Pionu Zarządzania Ryzykami. Tym samym Pan Marek Lusztyń zastąpił Pana Michała Krupińskiego w roli Członka Rady ds. Systemu Płatniczego. Pan Marek Lusztyń objął funkcję Prezesa Zarządu Banku Pekao S.A. z dniem 4 lutego 2020 r.

Skład osobowy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r. przedstawiono w załączniku nr 1.

1.2. Organizacja prac Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.

W 2019 roku Rada odbyła 4 posiedzenia, w dniach: 15 kwietnia, 17 czerwca, 21 października i 16 grudnia. Miejszem wszystkich posiedzeń była siedziba Centrali NBP. Wszystkim posiedzeniom przewodniczyła Pani Anna Trzecińska, Przewodnicząca Rady, Wiceprezes NBP. Po każdym posiedzeniu wydawano komunikat prasowy, który następnie był przekazywany środkom masowego przekazu oraz publikowany na stronie internetowej NBP.

Przewidywany zakres zagadnień rozpatrywanych przez Radę ds. Systemu Płatniczego został określony w Planie pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 roku, zwanym dalej Planem (załącznik nr 2). Plan został opracowany na podstawie propozycji członków Rady i przyjęty na posiedzeniu Rady w dniu 15 kwietnia 2019 r. W roku sprawozdawczym Rada zajęła się 42 tematami. 16 z nich należało do grupy tematów dyskusyjnych (kategoria A), zaś 26 było tematami informacyjnymi (kategoria B).

W stosunku do Planu pracy Rada zrealizowała w 2019 r. 38 spośród 43 tematów objętych Planem. 4 tematy, na wniosek podmiotów odpowiedzialnych za ich przygotowanie, zostały przeniesione na 2020 r. Ponadto, w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 5 lipca 2018 r. o krajowym systemie cyberbezpieczeństwa, która zakłada utworzenie sektorowego zespołu ds. cyberbezpieczeństwa dla sektora bankowego i infrastruktury rynków finansowych z KNF, jako organem właściwym do spraw cyberbezpieczeństwa, ZBP zgłosił wniosek o wycofanie z porządku obrad propozycji powołania przy Radzie ds. Systemu Płatniczego stałej grupy roboczej ds. cyberbezpieczeństwa, co Rada zaakceptowała.

Rada zajęła się dodatkowo 4 tematami nieuwzględnionymi w Planie pracy. W 2019 r. Rada omówiła kwestię zasadności migracji wybranych systemów płatności na komunikaty zgodne z normą ISO 20022, a także zapoznała się z „Raportem o obrocie gotówkowym w Polsce w 2018 r.”, „Informacją o działaniach na rzecz rozwoju rynku kart przedpłaconych i instrumentów pieniądza elektronicznego” oraz publikacją „System płatniczy w Polsce”.

2. Aspekty merytoryczne

W roku sprawozdawczym, podobnie jak w kilku latach poprzednich, prace Rady grupowały się w trzech obszarach tematycznych:

- 1) zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań i rozwiązań funkcjonujących w Unii Europejskiej. Obejmowały one m.in. kwestie:
 - a. wdrożenia dyrektywy PSD2, z uwzględnieniem wykorzystania standardu interfejsu Polish API,
 - b. wprowadzenia płatności natychmiastowych w euro,
 - c. konsolidacji systemu TARGET2 z platformą TARGET2-Securities,
 - d. możliwości powszechnego stosowania elektronicznej identyfikacji i usług zaufania w usługach komercyjnych i publicznych;
- 2) zagadnienia systemowe związane z rozwojem i bezpieczeństwem obrotu płatniczego, w tym kwestie:
 - a. rozwoju systemów rozliczeń i rozrachunku prowadzonych przez Grupę Kapitałową KDPW w związku ze zmianami regulacji i potrzebami rynku,
 - b. migracji wybranych systemów płatności na komunikaty zgodne z normą ISO 20022,
 - c. współpracy sektora bankowego w obszarze cyberbezpieczeństwa w ramach Bankowego Centrum Cyberbezpieczeństwa,
 - d. rozwoju na rynku polskim kart przedpłaconych – instrumentów pieniądza elektronicznego,
 - e. funkcjonowania Programu Polska Bezgotówkowa,
 - f. wprowadzania płatności podzielonej (Split Payment),
 - g. wprowadzania systemu teleinformatycznego izby rozliczeniowej (STIR), służącego do przeciwdziałania wykorzystywaniu sektora finansowego do wyłudzeń skarbowych,
 - h. zastosowanie klauzul modyfikacyjnych przy dokonywaniu zmian umów o prowadzenie rachunków płatniczych,
 - i. ustanowienia trwałego nośnika,
 - j. wyników nadzoru systemowego w zakresie systemu płatniczego w Polsce w 2018 r.;
- 3) ocena funkcjonowania systemu płatniczego w Polsce.

Poniżej przedstawiono krótkie omówienie najważniejszych tematów należących do grupy tematów dyskutowanych (kategorii A), prezentowanych podczas posiedzeń Rady w 2019 r.

2.1. Zagadnienia związane z dostosowaniem polskiego systemu płatniczego do wymagań i rozwiązań funkcjonujących w Unii Europejskiej

2.1.1. Status wdrożenia dyrektywy PSD2 w bankach oraz HUB KIR, z uwzględnieniem stopnia wykorzystania Polish API

Dyrektywa PSD2 stanowi podstawę prawną dla stworzenia jednolitego rynku płatności w UE opartego o bezpieczne i bardziej innowacyjne usługi płatnicze. Jej implementacja nastąpiła w 2018 r. w drodze zmiany ustawy o usługach płatniczych oraz niektórych innych ustaw. Projekt opracowania wspólnej specyfikacji interfejsu pozwalającego stronom trzecim na świadczenie

usług w oparciu o dostęp do rachunków płatniczych online prowadzonych przez innych dostawców usług płatniczych, zgodnie z wymogami PSD2 (standard Polish API) był realizowany w ramach grupy projektowej, obejmującej przedstawicieli całego sektora płatniczego, w tym banki, instytucje płatnicze, SKOK-i, reprezentantów tzw. stron trzecich (TPP w rozumieniu dyrektywy PSD2) oraz organizacje branżowe (PONIP, PIIT, PIU).

Niemal wszystkie banki w Polsce (łącznie 532, w tym wszystkie banki spółdzielcze i SKOK-i) zdecydowały się na wdrożenie standardu Polish API i na czas udostępniły środowiska testowe. Poziom zainteresowania testowaniem środowisk udostępnionych przez banki i instytucje płatnicze (ewentualnie innych dostawców prowadzących rachunki płatnicze) nie był jednak wysoki i ograniczał się do największych banków na rynku. W okresie od czerwca do września 2019 r. trwały testy interfejsów oraz działania zmierzające do przygotowania i złożenia wniosków o zwolnienie z udostępniania interfejsu awaryjnego (*fall-back option*). W ramach prac grupy projektowej PolishAPI powstała rekomendacja dotycząca modelowych procesów usług, obsługiwanych za pośrednictwem interfejsu awaryjnego; rekomendacja wskazuje na zastosowanie metody przekierowania (*redirection*). Udostępnienie środowiska produkcyjnego przez niektóre zobligowane podmioty odbywało się już w okresie testowania, tj. od dnia 14 marca do dnia 14 września 2019 r. W większości przypadków banki zdały z publikacją interfejsów dedykowanych stronom trzecim w wersji produkcyjnej w terminie do dnia 14 września 2019 r. Lista interfejsów produkcyjnych jest aktualizowana i publikowana na stronie projektu (<https://polishapi.org>).

Inną kwestią wynikającą z PSD2, która wymagała podjęcia stosownych działań na rynku usług płatniczych, było wdrożenie rozwiązań dotyczących stosowania tzw. silnego uwierzytelniania klienta, w szczególności w przypadku inicjowania elektronicznej transakcji płatniczej (np. w handlu elektronicznym). Regulacje w tym zakresie wprowadzone zostały przepisami rozporządzenia Komisji UE 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r.² (RTS SCA). Największym wyzwaniem dla banków okazało się dostosowanie do przepisów RTS SCA rozwiązań płatniczych stosowanych w handlu elektronicznym, w szczególności przy użyciu kart płatniczych. W niemal wszystkich polskich bankach zostały wdrożone rozwiązania (w tym 3D-Secure), które umożliwiły po dniu 14 września 2019 r. realizację transakcji w handlu elektronicznym z uwzględnieniem odpowiednich mechanizmów uwierzytelniania. Brak było jednak pełnej zgodności w odniesieniu do wszystkich transakcji. W niektórych przypadkach silne, tj. dwuczynnikowe, uwierzytelnienie klienta, mające zapewniać wyższy poziom wiarygodności i bezpieczeństwa (zminimalizowanie ryzyka fraudów), mogło bowiem nie spełniać wymogów określonych przepisami RTS SCA oraz stanowiska Europejskiego Urzędu Nadzoru Bankowego. Podkreślić jednak należy, że problem ten dotyczył relatywnie niewielkiej liczby transakcji. W przypadku większości transakcji płatniczych realizowanych w handlu elektronicznym możliwe było zastosowanie pełnego i zgodnego z wytycznymi silnego uwierzytelnienia (dwuskładnikowego, z wykorzystaniem elementów różnej kategorii³) z racji korzystania przez klientów/użytkowników z systemów bankowości elektronicznej czy mobilnej oraz BLIK-a (często z zastosowaniem zabezpieczeń biometrycznych).

² Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2018/389 z dnia 27 listopada 2017 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2366 w odniesieniu do regulacyjnych standardów technicznych dotyczących silnego uwierzytelniania klienta i wspólnych i bezpiecznych otwartych standardów komunikacji.

³ Opinion of the European Banking Authority on the elements of strong customer authentication under PSD2, EBA-Op-2019-06 21 June 2019.

2.1.2. Płatności natychmiastowe w euro

W UE obserwowana jest silna presja (głównie ze strony Komisji Europejskiej i EBC) na rzecz rozwoju płatności natychmiastowych w euro. W listopadzie 2019 r. pojawiła się nawet zapowiedź ze strony Pana Benoit Coeuré, ówczesnego Członka Zarządu EBC, oraz Pana Valdisa Dombrovskisa, Wiceprzewodniczącego KE, co do możliwości przedstawienia projektu rozporządzenia KE nakładającego obowiązek wprowadzenia płatności natychmiastowych, o ile do końca 2020 r. nie zostanie odnotowany znaczący postęp we wdrażaniu tego rozwiązania w państwach członkowskich UE. Docelowo planuje się wdrożenie płatności natychmiastowych w euro w transakcjach realizowanych w punktach handlowo-usługowych.

KIR S.A. prowadzi prace na rzecz wprowadzenia w Polsce rozwiązania pozwalającego bankom na nadawanie i odbiór transgranicznych płatności natychmiastowych w euro. Planowane jest uruchomienie systemu o roboczej nazwie Euro Express Elixir, przewidującego możliwość rozliczania transgranicznych płatności natychmiastowych w euro, a na dalszym etapie także krajowych płatności natychmiastowych w euro. Usługa Euro Express Elixir umożliwi realizację płatności zgodnych ze schematem SEPA Instant Credit Transfer (SCT Inst). Realizacja rozliczeń transgranicznych docelowo przewidywana jest w oparciu o dwa alternatywne kanały paneuropejskie:

- za pośrednictwem systemu TIPS (TARGET Instant Payment Settlement) – w przypadku tego rozwiązania KIR pełniłby funkcję tzw. Instructing Party, tj. strony działającej w imieniu bezpośrednich uczestników systemu TIPS będących uczestnikami usługi Euro Express Elixir;
- z wykorzystaniem systemu RT1 – w tym rozwiązaniu KIR pełniłby funkcję Operatora Technicznego NBP, który występowałby w roli bezpośredniego uczestnika systemu, świadczącego usługi pośrednictwa bankom będącym uczestnikami usługi Euro Express Elixir.

Prace KIR nad wdrożeniem usługi prowadzone są przy założeniu wykorzystania części mechanizmów stosowanych obecnie w systemie Express Elixir (komunikacja w oparciu o standard Web Services, Bramka KIR, Ognivo). Zapewni to bankom minimalizację kosztów wdrożenia nowego rozwiązania. Usługa "Euro Express Elixir" będzie rozwijana etapowo i docelowo będzie funkcjonowała jako nowy system płatności, którego uruchomienie wymagać będzie zgody Prezesa NBP.

2.1.3. Możliwość powszechnego stosowania elektronicznej identyfikacji i usług zaufania w usługach komercyjnych i publicznych

Tworzony w Polsce, zgodnie z rozporządzeniem UE nr 910/2014 w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych (eIDAS), system cyfrowej tożsamości został oparty na modelu federacyjnym. Model tego typu dopuszcza więcej niż jednego dostawcę tożsamości cyfrowej, potwierdzającego zdalnie tożsamość cyfrową w sektorze usług komercyjnych, jak i w relacjach z administracją publiczną. Szybkie osiągnięcie masy krytycznej liczby obywateli korzystających z usług cyfrowych stało się w Polsce możliwe dzięki wykorzystaniu bazy silnie uwierzytelnionych aktywnych klientów bankowości elektronicznej. Środkiem identyfikacji są w tym przypadku dane klienta umożliwiające logowanie się do bankowości elektronicznej (*credentials*). Harmonogram najważniejszych prac wdrożeniowych,

prowadzonych przez KIR S.A. we współpracy z zainteresowanymi podmiotami, obejmuje pierwszą połowę 2020 r. Od czerwca 2019 r. usługa moje ID była przez KIR S.A. stopniowo uruchamiana w obszarze komercyjnym – w bankach jako Dostawcach Tożsamości oraz w podmiotach sektora energetycznego, telekomunikacyjnego, ubezpieczeniowego czy usług medycznych jako Dostawcach Usług. W następstwie zakończenia w lipcu 2019 r. procesu legislacyjnego zostały także rozpoczęte prace wdrożeniowe w sektorze publicznym. Następowo przechodzenie z rozwiązań przejściowych, dotyczących elektronicznej identyfikacji i usług zaufanych, do docelowego, tj. do połączenia z Węzłem Krajowym. Węzeł eID (będący platformą dla moje ID) został technologicznie zintegrowany z Węzłem Krajowym i obsługuje komunikację Profilu Zaufanego. Za zgodą Ministra Cyfryzacji, następowało przyłączanie Dostawców Tożsamości, poprzez węzeł eID, do Węzła Krajowego. Polski schemat elektronicznej identyfikacji i usług zaufania nie jest jeszcze gotowy do notyfikowania Komisji Europejskiej, jako zgodny z rozporządzeniem eIDAS w kontekście transgranicznego potwierdzania tożsamości cyfrowej w transakcjach elektronicznych.

2.2. Zagadnienia systemowe związane z rozwojem i bezpieczeństwem obrotu płatniczego

2.2.1. Karty przedpłacone jako instrumenty pieniądza elektronicznego

W Polsce na podstawie przepisów ustawy z dnia 19 sierpnia 2011 r. o usługach płatniczych do wydawania pieniądza elektronicznego uprawnione są przede wszystkim banki i instytucje pieniądza elektronicznego. Podmioty te zostały zakwalifikowane do instytucji obowiązanych, o których mowa w ustawie z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu (dalej: ustawa AML). Przedpłacone instrumenty pieniądza elektronicznego mogą być zasilane w wysokości i z zastosowaniem odpowiednich środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w ustawie AML (w przypadku anonimowego pieniądza elektronicznego wszystkie obostrzenia zostały określone w art. 38 ustawy AML). Mają one charakter bardziej restrykcyjny niż odpowiednie rozwiązania unijne. Karty przedpłacone zasilane pieniądzem elektronicznym możliwe do ponownego zasilenia wymagają bowiem przeprowadzenia procesu rejestracji i weryfikacji nabywcy (w zależności od wysokości dopuszczalnego salda na rachunku karty, wymagane jest zastosowanie ograniczonych lub wszystkich ustawowo przewidzianych środków bezpieczeństwa finansowego). Wprowadzenie takich rozwiązań ogranicza do minimum możliwość wprowadzenia do systemu finansowego środków pochodzących z nielegalnych lub nieujawnionych źródeł. Ryzyko to jest równe temu, które istnieje w przypadku pieniądza skrypturalnego (bankowego).

Istotne znaczenie w przypadku przedpłaconych instrumentów pieniądza elektronicznego ma możliwość ich funkcjonowania w obiegu otwartym (powszechnie, przy wykorzystaniu infrastruktury dedykowanej pieniądzu skrypturalnemu), tak aby mogły być wykorzystane do nabywania towarów i usług, w szczególności przez osoby nieubankowane. Takie rozwiązanie może przyczynić się m.in. do zwiększenia poziomu edukacji finansowej w społeczeństwie i włączenia finansowego oraz do rozwoju obrotu bezgotówkowego.

W oparciu o wyniki prac – powołanego przez Radę ds. Systemu Płatniczego w lipcu 2018 r. – Zespołu zadaniowego ds. kart przedpłaconych⁴, Rada przyjęła rekomendacje o charakterze prawnym, samoregulacyjnym oraz edukacyjno-informacyjnym dotyczące działań związanych z wydawaniem i funkcjonowaniem na rynku polskim kart przedpłaconych i instrumentów pieniądza elektronicznego. Rada zaleciła m.in. dokonanie przez agentów rozliczeniowych przeglądu postanowień umownych z akceptantami w zakresie realizacji transakcji płatniczych z wykorzystaniem pieniądza elektronicznego, w szczególności w zakresie wykupu. Rada zarekomendowała ponadto stosowanie przez wydawców przedpłaconych instrumentów płatniczych wypracowanych dobrych praktyk zapewniających bezpieczeństwo funkcjonowania instrumentów pieniądza elektronicznego. „Dobre praktyki związane z funkcjonowaniem przedpłaconych instrumentów płatniczych” zostały opublikowane jako załącznik do komunikatu z posiedzenia Rady w dniu 17 czerwca 2019 r.⁵

2.2.2. Funkcjonowanie Programu Polska Bezgotówkowa

Celem Programu Wsparcia Obrotu Bezgotówkowego (tzw. Programu Polska Bezgotówkowa) jest działanie na rzecz zrównania skali obrotu bezgotówkowego i gotówkowego w obiegu gospodarczym. Celem jest ponadto zapewnienie klientowi możliwości wyboru formy płatności. Dotychczasowe plany Fundacji Polska Bezgotówkowa dotyczyły instalacji terminali, narastająco, w liczbie: 100 tys. terminali do końca 2018 r., 250 tys. terminali do końca 2019 r. i 500 tys. terminali do końca 2020 r. Ze względu na ograniczone możliwości logistyczne agentów rozliczeniowych oraz potrzebę zabezpieczenia płynności Programu, który jest finansowany – zgodnie z zasadami operacyjnymi – ze środków systematycznie wpłacanych przez fundatorów, czyli banki, Visa, Mastercard i agentów rozliczeniowych, Rada Fundacji zdecydowała o wydłużeniu okresu pozyskiwania nowych akceptantów o rok, tj. do końca 2021 r.

Według danych na dzień 31 grudnia 2019 r., w ramach Programu zostało zawartych 179 tys. umów, na podstawie których zainstalowano ponad 240 tys. terminali. Z danych zgromadzonych przez Fundację wynika, że ponad 84,3% terminali realizuje transakcje, przy czym średnia wartość transakcji wynosi 52,3 zł. Średnia liczba transakcji przypadająca na aktywny terminal wynosi ponad 67 sztuk miesięcznie. Z dofinansowania terminali korzysta ponad 296 branż w ponad 13,3 tys. miejscowości na terenie całej Polski, z tego ponad 52% w pięciu województwach: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim, małopolskim oraz dolnośląskim. Wśród wszystkich reprezentowanych branż, największa liczba transakcji o najwyższej łącznej wartości została odnotowana w przypadku sklepów spożywczych i restauracji oraz branży beauty⁶.

Fundacja szacuje, że udział terminali zwróconych przez akceptantów po roku (lub ponad) bezpłatnego korzystania z nich sięga 15%, czyli poziomu zwrotów dokonywanych w oparciu o komercyjne umowy na instalację i obsługę transakcji bezgotówkowych. W ocenie banków,

⁴ Zespół zadaniowy ds. kart przedpłaconych został powołany na podstawie § 4 ust. 2 „Regulaminu działania Rady ds. Systemu Płatniczego” w celu wypracowania propozycji jednolitego podejścia do kwestii pieniądza elektronicznego na rynku polskim oraz wypracowania w okresie do dnia 31 maja 2019 r. propozycji działań o charakterze legislacyjnym, samoregulacyjnym oraz edukacyjno-promocyjnym koniecznych do rozwoju na rynku polskim kart przedpłaconych i instrumentów pieniądza elektronicznego, zapewniających odpowiedni poziom ich bezpieczeństwa. W dniu 17 czerwca 2019 r. Rada przyjęła raport z prac Zespołu i rozwiązała go.

⁵ Komunikat z posiedzenia Rady ds. Systemu Płatniczego w dniu 17 czerwca 2019 r. jest dostępny pod adresem: http://www.nbp.pl/systemplatniczy/rada/20190617_rsp.pdf

⁶ Branża beauty obejmuje m.in. usługi fryzjerskie, kosmetyczne, medycynę estetyczną oraz wellness&spa.

Program Polska Bezgotówkowa upowszechnia się, o czym świadczy wzrost realizowanych mikropłatności. Zakłada się, że w takiej sytuacji przedsiębiorcy, zwłaszcza właściciele punktów handlowo-usługowych, nie będą rezygnować z terminali po wyjściu z Programu z uwagi na możliwą negatywną reakcję klientów. Należy przypuszczać, że wzrost zainteresowania realizacją bezgotówkowych płatności kartowych nastąpi wraz z podniesieniem poziomu limitu dla zbliżeniowej transakcji kartowej realizowanej bez użycia kodu PIN (z 50 do 100 zł).

2.2.3. Rozwój systemów rozliczeń i rozrachunku papierów wartościowych prowadzonych przez Grupę Kapitałową KDPW w związku ze zmianami regulacji i potrzebami rynku

Jednym z zaplanowanych przez Grupę Kapitałową KDPW projektów jest rozszerzenie zakresu usług oferowanych przez KDPW_CCP o rynek towarowy, w tym o rozliczanie aukcji uprawnieniami do emisji CO₂. Celem jest umożliwienie organizowania aukcji w zakresie uprawnień do emisji CO₂ dedykowanych dla rynku polskiego. KDPW_CCP uzyskał zezwolenie na rozliczanie aukcji uprawnień do emisji CO₂ w październiku 2019 r.

Zgodnie z wymogami regulacyjnymi, informacje dotyczące nieumorzonych obligacji, listów zastawnych oraz certyfikatów inwestycyjnych będą udostępniane publicznie na stronie internetowej KDPW. Przygotowywana przez Grupę Kapitałową KDPW aplikacja webowa (Rejestr zobowiązań emitentów) umożliwi potencjalnym inwestorom uzyskiwanie informacji o wyemitowanych instrumentach, terminach płatności świadczeń (odsetki, wykup) jak również wartości i terminach niewykonanych świadczeń przez emitenta. W ramach usprawniania procesu raportowania danych o emisjach oraz wypłaty świadczeń przez emitentów i podmiotów prowadzących ewidencję, trwały też prace umożliwiające przekazanie stosownych informacji za pośrednictwem plików .xml (wdrożenie nastąpiło w I kw. 2020 r.). Zmiany te nie wynikają jednak z obowiązku prawnego.

KDPW jako centralny depozyt na polskim rynku kapitałowym prowadzi konta depozytowe, rachunki zbiorcze i rachunki papierów wartościowych (aktywa własne uczestników). Rachunki dla inwestorów indywidualnych są prowadzone przez banki i domy maklerskie. Nie ma centralnego rejestru umożliwiającego sprawdzenie rzeczywistych właścicieli papierów wartościowych. Nie planuje się prowadzenia przez Grupę Kapitałową KDPW działalności typu *direct holding market*. KDPW ma jednak w planach wprowadzenie zmian na rzecz poprawy komunikacji pomiędzy emitentem a inwestorem. Każdorazowo na żądanie emitenta, zgodnie z dyrektywą SRD II, będzie udostępniana informacja o akcjonariuszach przez podmioty prowadzące rachunki papierów wartościowych i rachunki zbiorcze. Emitent będzie miał możliwość pozyskania tych informacji centralnie za pośrednictwem KDPW.

2.2.4. Informacja na temat migracji systemów płatności na komunikaty zgodne z normą ISO 20022

W listopadzie 2021 r. SWIFT rozpocznie trwającą cztery lata migrację płatności transgranicznych na standard zgodny z normą ISO 20022. Planowana zmiana polega na wdrożeniu komunikatów XML, które zastąpią obecnie używane komunikaty MT. Data rozpoczęcia migracji SWIFT na nowy standard została skoordynowana z planowaną przez Eurosystem migracją systemu TARGET2 na komunikaty zgodne z ISO 20022, będącą kluczowym elementem projektu konsolidacji systemu

TARGET2 z platformą TARGET2-Securities. Przejście systemu TARGET2-NBP na komunikaty XML nastąpi w listopadzie 2021 r.

W lipcu 2019 r. NBP przeprowadził konsultacje z Krajową Grupą Użytkowników SORBNET2 w sprawie zasadności i możliwości migracji systemu SORBNET2 na komunikaty zgodne ze standardem ISO 20022, która w praktyce oznaczałaby zamianę obecnego systemu SORBNET2 na nowy system RTGS w złotych. Większość banków, które przedstawiły swoje stanowisko w tej sprawie, opowiedziało się za migracją systemu SORBNET2 na komunikaty zgodne z normą ISO 20022. Migracja, w opinii banków, powinna nastąpić jednak najwcześniej po 2021 r., przy jednoczesnym ograniczeniu w tym terminie wprowadzania dużych zmian w systemie. Na podstawie analizy stanowiska KGU SORBNET2 oraz innych czynników zewnętrznych, Departament Systemu Płatniczego NBP, jako gestor systemu SORBNET2, zaproponował Zarządowi NBP wpisanie do Planu działalności NBP na lata 2020-2022 nowego zadania mającego na celu zbudowanie nowego systemu RTGS w złotych opartego o komunikaty zgodne z normą ISO 2002 2; w dalszej kolejności DSP przedstawi również Zarządowi NBP wniosek o uruchomienie projektu. System zostanie stworzony w ścisłej współpracy ze środowiskiem bankowym w terminie do 2023 r.

Prowadzony przez KIR S.A. system Euro Elixir jest w pełni zgodny ze standardami SEPA, zarówno dla SEPA Credit Transfer, jak i SEPA Direct Debit. Również usługi świadczone przez KIR S.A. w ramach SWIFT Service Bureau (obejmujące m.in. bankowość korespondencką (zlecenia MT), dostęp m.in. do systemów SORBNET2 i TARGET2) są zgodne z polityką stosowania standardów w ramach globalnych usług świadczonych przez SWIFT. Ewentualna zmiana polegająca na wykorzystaniu standardów SEPA dotyczyłaby wyłącznie systemu Elixir. Obecnie nie są jednak notowane sygnały ze strony polskiego rynku i uczestników rozliczeń w polskich złotych dotyczące konieczności takiej migracji w najbliższym czasie. W ocenie KIR S.A. migracja taka oznacza długotrwały i kosztowny proces zmian w całym ciągu przetwarzania płatności, powiązany ze wzrostem kosztów utrzymania systemów, wynikającym także z tzw. narzutu na wydajność, wynikającego z przetwarzania XML. Zmiana samego formatu komunikatów bez wdrożenia innych funkcjonalności przewidzianych do stosowania w standardach SEPA nie niesie wyraźnej wartości dodanej dla uczestników systemu Elixir oraz ich klientów. Na obecnym etapie KIR S.A. nie widzi uzasadnienia dla przeprowadzenia migracji w systemie Elixir na komunikaty zgodne z normą ISO 20022. Będzie jednak monitorował zainteresowanie banków w tym zakresie.

2.3. Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego

Na posiedzeniu w dniu 15 kwietnia 2019 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2018 r., a w dniu 21 października 2019 r. Rada zapoznała się z oceną funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2019 r. W obu przypadkach Rada pozytywnie zaopiniowała ocenę przygotowaną przez NBP.

3. Załączniki

3.1. Członkowie Rady ds. Systemu Płatniczego oraz osoby zastępujące członków Rady⁷ w 2019 r.

Imię i Nazwisko	Funkcja
Anna Trzecińska	Przewodnicząca Rady Wiceprezes NBP
Krzysztof Pietraszkiewicz	Zastępca Przewodniczącego Rady Prezes Zarządu Związku Banków Polskich
Artur Adamczyk	Członek Rady (od dnia 2 października 2019 r.) Prezes Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.
Piotr Alicki	Członek Rady Prezes Zarządu Krajowej Izby Rozliczeniowej S.A.
Janusz Diemko	Członek Rady Przewodniczący Komitetu Agentów Rozliczeniowych
Przemysław Gdański	Członek Rady Prezes Zarządu Banku BNP Paribas Bank Polska S.A.
Zbigniew Jagiełło	Członek Rady Prezes Zarządu Powszechnej Kasy Oszczędności Banku Polskiego S.A.
Jacek Jastrzębski	Członek Rady Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego
Andrzej Kaźmierczak	Członek Rady Członek Zarządu Narodowego Banku Polskiego
Michał Krupiński	Członek Rady (do dnia 28 listopada 2019 r.) Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.
Zdzisław Kupczyk	Członek Rady (do 1 października 2019 r.) Prezes Zarządu Banku Polskiej Spółdzielczości S.A.

⁷ Osoby upoważnione przez członków Rady, na mocy § 2 ust. 2 uchwały Nr 14/98 Zarządu NBP z dnia 10 czerwca 1998 r., do reprezentowania ich w pracach Rady w razie nieobecności.

Marek Lusztyn	Członek Rady (od dnia 29 listopada 2019 r.) Prezes Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A. ⁸
Marek Niechciał	Członek Rady Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów
Leszek Skiba	Członek Rady Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Finansów
Cezary Stypułkowski	Członek Rady Prezes Zarządu mBanku S.A.
Przemysław Sypniewski	Członek Rady Prezes Zarządu Poczty Polskiej S.A.
Maciej Trybuchowski	Członek Rady Prezes Zarządu Krajowego Depozytu Papierów Wartościowych S.A.
Adam Tochmański	Sekretarz Rady Dyrektor Departamentu Systemu Płatniczego NBP
Tomasz Cicirko	Zastępujący Członka Rady (od dnia 15 października 2019 r.) Wiceprezes ds. finansowych, Poczta Polska S.A.
Tomasz Dąbrowski	Zastępujący Członka Rady (do dnia 14 października 2019 r.) Członek Zarządu Poczty Polskiej S.A.
Bartłomiej Dzik	Zastępujący Członka Rady (od dnia 30 września 2019 r.) Zastępca Dyrektora Departamentu Analiz Rynku, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta
Jarosław Gzielo	Zastępujący Członka Rady Dyrektor Zarządzający Pionu Operacji, BNP Paribas Bank Polska S.A.
Dariusz Nalepa	Zastępujący Członka Rady Dyrektor Departamentu Bankowości Transakcyjnej, mBank S.A.
Andrzej Nużyński	Zastępujący Członka Rady (do dnia 29 września 2019 r.) Zastępca Dyrektora Departamentu Analiz Rynku, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumenta
Emil Radziszewski	Zastępujący Członka Rady Dyrektor Departamentu SKOK i Instytucji Płatniczych, Urząd Komisji Nadzoru Finansowego

⁸ W okresie od dnia 29 listopada 2019 r. do dnia 4 lutego 2020 r. Pan Marek Lusztyn pełnił funkcję Wiceprezesa kierującego pracami Zarządu Banku Polska Kasa Opieki S.A.

Jacek Trzynski Zastępujący Członka Rady
Dyrektor Zarządzający Centrum Operacji, Bank Polska Kasa Opieki
S.A.

Maciej Wyszoczarski Zastępujący Członka Rady
Dyrektor Pionu Sieci i Operacji Powszechnej Kasy Oszczędności
Banku Polskiego S.A.

3.2. Roczny plan pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.

I	Posiedzenie w dniu 15 kwietnia 2019 r.	
A	Tematy przeznaczone do dyskusji na posiedzeniu Rady	
1.	Sprawozdanie z działalności Rady ds. Systemu Płatniczego w 2018 r.	NBP
2.	Przyjęcie Roczного planu pracy Rady ds. Systemu Płatniczego w 2019 r.	NBP
3.	Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w II półroczu 2018 r.	NBP
4.	Informacja na temat funkcjonowania Programu „Polska Bezgotówkowa”	Fundacja Polska Bezgotówkowa
5.	Prezentacja dotychczasowych wyników prac Zespołu zadaniowego ds. kart przedpłaconych	Zespół zadaniowy
6.	Podsumowanie prac dotyczących trwałego nośnika	ZBP
B	Tematy niewymagające dyskusji (do wiadomości Rady)	
7.	Informacja na temat standardu interfejsu „Polish API”	ZBP
8.	Informacja dotycząca STIR i założeń zmiany w zakresie Split Payment	KIR S.A. i ZBP
9.	Informacja o kartach płatniczych – IV kwartał 2018 r.	NBP
10.	Informacja o rozliczeniach i rozrachunkach międzybankowych w IV kwartale 2018 r.	NBP
11.	Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (czerwiec-grudzień 2018 r.)	NBP

II	Posiedzenie w dniu 17 czerwca 2019 r.	
A	Tematy przeznaczone do dyskusji na posiedzeniu Rady	
1.	Raport z prac Zespołu zadaniowego ds. kart przedpłaconych	Zespół zadaniowy
2.	Status wdrożenia PSD2 w bankach oraz HUB KIR, z uwzględnieniem stopnia wykorzystania Polish API	KIR S.A. we współpracy z ZBP
3.	Rozwój systemu rozliczeń i rozrachunku prowadzonego przez Grupę Kapitałową KDPW w związku ze zmianami regulacji i potrzebami rynku	KDPW S.A.
4.	Uchwała Rady ds. Systemu Płatniczego w sprawie powołania Grupy roboczej ds. cyberbezpieczeństwa	ZBP
B	Tematy niewymagające dyskusji (do wiadomości Rady)	
5.	Informacja na temat cyberbezpieczeństwa w ramach BCC	ZBP
6.	Informacja o przyjętych, rekomendowanych działaniach Koalicji na Rzecz Obrotu Bezgotówkowego i Mikropłatności na rok 2019	ZBP
7.	System płatniczy w Polsce – publikacja NBP	NBP
8.	Stan regulacji walut wirtualnych w Polsce	NBP
9.	Informacja o rozliczeniach i rozrachunkach międzybankowych w I kwartale 2019 r.	NBP
10.	Informacja o kartach płatniczych – I kwartał 2019 r.	NBP

III	Posiedzenie w dniu 21 października 2019 r.	
A	Tematy przeznaczone do dyskusji na posiedzeniu Rady	
1.	Ocena funkcjonowania polskiego systemu płatniczego w I półroczu 2019 r.	NBP
2.	Status prac KIR S.A. nad możliwością powszechnego stosowania elektronicznej identyfikacji i usług zaufania w usługach komercyjnych i publicznych	KIR S.A.
3.	Zastosowanie klauzul modyfikacyjnych przy dokonywaniu zmian umów o prowadzenie rachunków płatniczych	ZBP
4.	Koszty instrumentów płatniczych na rynku polskim – analiza kosztów stałych i zmiennych	NBP
B	Tematy niewymagające dyskusji (do wiadomości Rady)	
5.	Informacja na temat standardu interfejsu „Polish API”	ZBP
6.	Informacja na temat wdrażania zmienionych zasad funkcjonowania Split Payment	KIR S.A. i ZBP
7.	Informacja o rozliczeniach i rozrachunkach międzybankowych w II kwartale 2019 r.	NBP
8.	Informacja o kartach płatniczych – II kwartał 2019 r.	NBP
9.	Porównanie wysokości opłat i prowizji w złotych związanych z rozliczeniami pieniężnymi w polskim sektorze bankowym (grudzień 2018 r. – czerwiec 2019 r.)	NBP

IV	Posiedzenie w dniu 16 grudnia 2019 r.	
A	Tematy przeznaczone do dyskusji na posiedzeniu Rady	
1.	Płatności natychmiastowe w euro	KIR S.A. we współpracy z ZBP
2.	Działania Grupy Poczty Polskiej S.A. na rzecz upowszechnienia płatności bezgotówkowych	Poczta Polska S.A.
3.	Paytech – innowacyjne rozwiązania płatnicze na rynku polskim	NBP
4.	Emisja pieniądza cyfrowego banku centralnego – przegląd działań i stanowisk wybranych banków centralnych	NBP
5.	Porównanie wybranych elementów polskiego systemu płatniczego z systemami innych krajów UE za 2018 r.	NBP
B	Tematy niewymagające dyskusji (do wiadomości Rady)	
6.	Zakres funkcjonowania usługi Qlips – EBPP – elektroniczna prezentacja i płatność rachunków (banki uczestniczące, prognozy wzrostu usługi)	KIR S.A. i ZBP
7.	Informacja na temat schematu SEPA Proxy Lookup	ZBP
8.	Informacja na temat cyberbezpieczeństwa w ramach BCC	ZBP
9.	Informacja na temat stanu realizacji projektu Konsolidacja T2-T2S	NBP
10.	Informacja o rozliczeniach i rozrachunkach międzybankowych w III kwartale 2019 r.	NBP
11.	Informacja o kartach płatniczych – III kwartał 2019 r.	NBP
12.	Raport roczny o nadzorze systemowym w zakresie systemu płatniczego w Polsce w 2018 r.	NBP
13.	Porównanie wysokości i opłat związanych z rozliczeniami pieniężnymi w złotych w polskim sektorze usług płatniczych w obszarze mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich przedsiębiorstw (według danych na dzień 15 października 2019 r.)	NBP